

Zadeva C-364/19

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

7. maj 2019

Predložitveno sodišče:

Tribunalul Galați (Romunija)

Datum predložitvene odločbe:

27. februar 2019

Tožeče stranke (pritožnice):

XU

YV

ZW

AU

BZ

CA

DB

EC

Toženi stranki (pritožnici):

S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Credit Europe Bank NV

Predmet postopka v glavni stvari

Pritožbi, ki so ju vložile tožeče stranke (pritožnice) XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB in EC ter toženi stranki (pritožnici) S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A. in Credit Europe Bank NV zoper sodbo Judecătoria Galați (sodišče prve stopnje v Galațiju, Romunija), s katero je bilo delno ugodeno tožbi, s katero so tožeče

stranke predlagale razglasitev nepoštenosti nekaterih pogodbenih pogojev posojilne pogodbe, sklenjene s toženo stranko S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe

Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1(2) in člena 4(2) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih [nepoštenih] pogojih v potrošniških pogodbah.

Vprašanja za predhodno odločanje

1) Ali je treba člen 1(2) in člen 4(2) Direktive 93/13/EGS, kot sta razložena v zadevi C-186/16, *Andriuciu* in drugi, razlagati tako, da mora nacionalno sodišče, ki odloča o določbi o valutnem tveganju, ki temelji na nacionalni določbi, prednostno preučiti pomen prepovedi iz člena 1(2) direktive, ali mora prednostno preučiti, ali prodajalec ali ponudnik spoštuje obveznost obveščanja iz člena 4(2) direktive, brez predhodne ocene določb iz člena 1(2) iste direktive?

2) Ali je treba člen 1(2) in člen 4(2) Direktive 93/13/EGS razlagati tako, da lahko prodajalec ali ponudnik v primeru nespoštovanja obveznosti obveščanja potrošnika pred sklenitvijo posojilne pogodbe uveljavlja določbe iz člena 1(2) direktive, da se iz ocene nepoštenosti izvzame pogodbeni pogoj o valutnem tveganju, ki temelji na določbi nacionalne zakonodaje?

Navedene določbe prava Evropske unije in navedena sodna praksa

Člen 1(2) in člen 4(2) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993, o nedovoljenih [nepoštenih] pogojih v potrošniških pogodbah

Sodbe Sodišča Evropske unije v zadevah C-92/11, *RWE Vertrieb*, točka 25; C-34/13, *Kušionová*, točki 76 in 78; C-280/13, *Barclays Bank SA*; C-119/17, *Lupean in Lupean*; C-51/17, *OTP Bank in OTP Factoring*, in C-186/16, *Andriuciu* in drugi, točke od 27 do 31

Navedene nacionalne določbe

Člen 1578 Codul civil (1864) (civilni zakonik iz leta 1864) v različici, veljavni na dan sklenitve posojilne pogodbe (8. novembra 2007), je določal: „[...] Kreditna obveznost je vedno omejena na isti številčni znesek, naveden v pogodbi. Če se cena valut zviša ali zniža pred plačilnim rokom, mora dolžnik vrniti izposojeni znesek, in sicer samo v tekoči valuti, veljavni ob plačilu“.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Tožena stranka, Credit Europe Bank Ipotecar IFN SA Bucurest, je s pogodbo o posojilu in zavarovanju z dne 8. novembra 2007 tožečim strankam (pritožnicam) XU, YV, ZW in AU ter NL odobrila hipotekarno posojilo v vrednosti 124.700 švicarskih frankov (CHF) za obdobje 30 let, namenjeno za nakup stanovanja. NL je 6. aprila 2014 umrl, njegovi dediči pa so tožeče stranke ZW (preživeli zakonec), BZ, CA, DB in EC (otroci).
- 2 V skladu z načrtom odplačevanja posojila je mesečni obrok v obdobju od 3. decembra 2007 do 2. maja 2008 znašal 0 CHF, v obdobju od 2. junija 2008 do 1. novembra 2011 je nihal od 436,45 CHF do 498,8 CHF, v obdobju od 2. novembra 2011 do 2. novembra 2037 pa je bil določen od 680,63 CHF do 683,5 CHF.
- 3 Tožena stranka, Credit Europe Ipotecar IFN SA, je 31. marca 2009 predala terjatev iz posojilne pogodbe toženi stranki Credit Europe Bank NV Amsterdam.
- 4 Prvotna pogodba in aneks z dne 3. oktobra 2011 o reprogramiranju posojila sta določala, da so morebitne tečajne razlike v breme posojilojemalcev.
- 5 Vrednost posojila, ki je bila na datum sklenitve enaka 124.700 CHF, je znašala 256.221,09 romunskih levov (RON). Dne 16. marca 2015, ko je bila zadeva predložena Judecătoria Galați (sodišče prve stopnje v Galațiju), je vrednost posojila zaradi povečanja tečaja švicarskega franka za 204,12 % znašala 522.991,8 RON.
- 6 S tožbo, vloženo dne 16. marca 2015 pri Judecătoria Galați (sodišče prve stopnje v Galațiju), spremenjeno dne 8. oktobra 2015, zoper toženo stranko Credit Europe Ipotecar IFN SA, so tožeče stranke XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB in EC predlagale sodišču izrek sodbe, ki bo med drugim ugotovil nepoštenost in posledično absolutno ničnost pogodbenega pogoja, da tožeče stranke prevzamejo tečajno tveganje, in posledično predlagale določitev menjalnega razmerja med CHF in RON, kakršno je veljalo na datum sklenitve pogodbe, in vračilo preplačanih zneskov.
- 7 Tožeče stranke so trdile, da jih tožena stranka ni obvestila o tveganju apreciacije CHF, ki bi ga morala biti banka sposobna predvideti glede na svoje finančne izkušnje, in da ta opustitev pomeni kršitev obveznosti svetovanja, tako da so imele pri tem, ko so se pogodbeno zavezale, izkrivljeno in nerealno predstavo o obsegu prevzetih pravic in obveznosti. Sklicevale so se na dejstvo, da jih je uradnik, odgovoren za posojila (zaposlen pri toženi stranki), prepričal v sklenitev posojilne pogodbe v CHF tako, da jim je obrazložil, da je na bančnem trgu najugodnejši in ne pomeni tveganj, ker je švicarski frank najstabilnejša valuta na valutnem trgu. Trdile so tudi, da so uradnika, pristojnega za posojila, prosile za izračun zneska posojila v nacionalni valuti (RON) in v eurih, vendar jim je sporočil, da za kredit veljajo samo švicarski franki. Ob upoštevanju, da tožeče stranke niso delavci bančnega sektorja in nimajo potrebnega znanja o valutnem trgu, menijo, da so bile

prepričane v sklenitev tovrstne pogodbe in da jim je uradnik pojasnil, da je to njegov sektor in da morajo zaupati njemu in banki.

- 8 Tožeče stranke so predlagale tudi ugotovitev nepoštenosti pogojev o menjalnem tečaju in načinu izračuna obresti.
- 9 Toženi stranki Credit Europe Ipotecar IFN SA in Credit Europe Bank NV sta uveljavljali nedopustnost predloga v zvezi z ugotavljanjem nepoštenosti in posledično predloga o absolutni ničnosti pogoja o bremenu valutnega tveganja ter o določitvi menjalnega razmerja med CHF in RON na datum sklenitve pogodbe, ker romunska zakonodaja ne predvideva te možnosti, da bi pravosodni organ dopolnil pogodbo z dodatnim pogojem, in ker se Direktiva 93/13/ES ne uporablja. Glede tega menita, da se ne zastavlja vprašanje domnevnega pogodbenega neravnovesja, glede na to, da je pravilo o monetarnem nominalizmu določil nacionalni zakonodajalec (člen 1578 civilnega zakonika), ne pa kreditna institucija. Poleg tega so informacije o splošnem tečajnem tveganju okoliščina, ki jo razume vsak povprečni potrošnik. Razložili sta tudi, da ne obstaja nobena pogodbeni ali zakonska obveznost gospodarskega subjekta, da poda informacije o obstoju tečajnega tveganja oziroma o ravni apreciacije ali deprecijacije valute, zato ni mogoče šteti, da je finančna institucija ravnala v slabi veri, saj ni mogla zanesljivo vedeti, kako se bo gibal švicarski frank. Domnevnega ravnanja finančnih institucij, ki jim tožeče stranke očitajo krivdo, ne sankcionira noben zakonodajni akt, ki je veljal na datum odobritve kredita, in niti noben trenutno veljavni zakonodajni akt.
- 10 Judecătoria Galați (sodišče prve stopnje v Galațiju) je s sodbo z dne 30. januarja 2018 deloma ugodilo tožbi, vendar je kot neutemeljenega zavrnilo med drugim predlog glede razglasitve nepoštenosti in posledično absolutne ničnosti pogoja v zvezi s obremenitvijo iz naslova tečajnega tveganja, ki je v breme tožečih strank.
- 11 Prvič, navedeno sodišče je preučilo obrazložitev tečajnega tveganja, ki je v Norma Băncii Naționale a României n. 17/2003 (ureditev centralne banke Romunije) opredeljeno kot tveganje izgube ali nedoseganja pričakovanih prihodkov zaradi nihanja menjalnih tečajev. Ker je bilo v pogodbi določeno, da tečajno tveganje bremeni tožeče stranke, je sodišče ugotovilo, da iz tožbe izhaja, da so slednje sklenile pogodbo v CHF, ker je bila zanje ugodnejša, čeprav bi lahko na bančnem finančnem trgu svobodno izbrale posojilo v romunskih levih ali v drugi valuti, ki ni CHF. Čeprav so tožeče stranke trdile, da jim je bil domnevni pogoj o tečajnem tveganju vsiljen, ne da bi lahko nanj vplivale, je Judecătoria Galați (sodišče prve stopnje v Galațiju) menilo, da dejstvo, da so sklenile posojilno pogodbo za obdobje 30 let v tuji valuti, pomeni, da so prevzele tveganje nihanja navedene valute. Poleg tega je sodišče menilo, da določbe v pogodbi, ki za posojilojemalca določajo obveznost vračanja obrokov kredita v CHF, ne povzročajo bistvenega neravnovesja med pravicami in obveznostmi strank, ker niso določene izključno v korist kreditne institucije, in da ni mogoče trditi, da je finančna institucija ravnala v slabi veri, ker ni videti, da bi tožečim strankam vsilila finančni produkt, ki je predmet pogodbe.

- 12 Drugič, kar zadeva obveznost gospodarskega subjekta, da poda popolne, pravilne in natančne informacije, ki predpostavlja tudi obveznost jasne in nedvoumne priprave pogodbenih pogojev, tako da za razumevanje ne zahtevajo specialističnega znanja, je sodišče prve stopnje menilo, da iz načina, kako so bile pripravljene pogodbene določbe v zvezi s tečajnim tveganjem, izhaja, da so tožene stranke ob sklenitvi pogodbe razložile, da se bo kredit vračal v švicarskih frankih. Ni mogoče sklepati, da bo posojilodajalec vedel ali predvideval, kako se bo gibal menjalni tečaj CHF, samo zato, ker je prodajalec ali ponudnik. Poleg tega sodišče navaja sodbo Sodišča z dne 4. marca 2004, Cofinoga (C-264/02), o omejitvah, ki jih predstavljajo pogoji dobrega delovanja trga. Tako ni dolžnost kreditne institucije, da zagotavlja finančno svetovanje fizičnim osebam, ampak samo, da predstavi svojo kreditno ponudbo. Sodišče prve stopnje v zaključku meni, da so tožeče stranke prejele informacije o predlagani ponudbi, za katero so menile, da je ugodna.
- 13 Tožeče stranke in toženi stranki so 7. marca 2018 oz. 15. marca 2018 vložile pritožbo zoper sodbo sodišča prve stopnje.
- 14 Tožeče stranke (pritožnice) predlagajo spremembo sodbe prve stopnje tako, da se ugotovi nepoštenost pogodbenih pogojev v zvezi s tečajnim tveganjem, da se določi menjalni tečaj na vrednost ob sklenitvi pogodbe in da se jim vrne znesek razlike med menjalnim razmerjem ob sklenitvi pogodbe in menjalnim razmerjem ob plačilu posameznih obrokov.
- 15 Toženi stranki (pritožnici) ponavljata obrambo, kakršno sta predstavili na prvi stopnji, in trdita, da tečajno tveganje implicitno bremeni potrošnika, zlasti zato, ker ga prodajalec ali ponudnik ni mogel predvideti, saj nanj vplivajo zunanji elementi, na katere ne more vplivati. Poleg tega so bile informacije podane pravilno in bistveno neravnovesje ne obstaja. Ponovno sta se sklicevali na načelo monetarnega nominalizma in na dejstvo, da je ta pogodbeni pogoj z vidika nepoštenosti izključen iz presoje sodišča.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 16 Postopek predložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe je po uradni dolžnosti začelo Tribunalul Galați (višje sodišče v Galațiju, Romunija).
- 17 Predložitveno sodišče navaja točko 25 sodbe Sodišča v zadevi RWE Vertrieb (C-92/11), točki 76 in 78 sodbe Sodišča v zadevi Kušionová (C-34/13) in točke od 27 do 31 sodbe Sodišča v zadevi Andriuc in drugi (C-186/16), v katerih je navedena izključitev pogojev, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih, iz področja uporabe Direktive 93/13, in sicer s členom 1(2) direktive.
- 18 V zvezi s prvim vprašanjem za predhodno odločanje, Tribunalul Galați (višje sodišče v Galațiju) predlaga, naj se ugotovi, ali mora sodišče prve stopnje prednostno preučiti, ali je prodajalec ali ponudnik spoštoval obveznost

predhodnega obveščanja potrošnika, oziroma ali posojilna pogodba vsebuje pogodbeni pogoj, katerega nepoštenost je izključena iz presoje.

- 19 Glede tega predložitveno sodišče ugotavlja, da je po izreku sodbe Sodišča v zadevi C-186/16, Andriuc in drugi, v večini nacionalne sodne prakse ugotovljeno, da mora ob sklicevanju na nepoštenost nekaterih pogodbenih pogojev v zvezi s tečajnim tveganjem sodišče prednostno presoditi, ali sporni pogodbeni pogoji temeljijo samo na določbi nacionalnega prava (načelo monetarnega nominalizma, določeno v civilnem zakoniku), in če je upoštevna izključitev pogodbenega pogoja iz presoje nepoštenosti na podlagi člena 1(2) Direktive 93/13/EGS. Pravosodni organi v praksi niso dajali prednosti presoji predpogodbenega ravnanja prodajalca ali ponudnika z vidika izpolnjevanja obveznosti predhodnega obveščanja potrošnika, kar je postopek, ki se opravi pred sklenitvijo kreditne pogodbe, ampak so dajali prednost pomenu navedene izključitve.
- 20 V zvezi z drugim vprašanjem za predhodno odločanje, Tribunalul Galați (višje sodišče v Galațiju) predlaga Sodišču, naj poda razlago za primer, če sodišče predhodno presodi, ali je prodajalec ali ponudnik spoštoval obveznost predhodnega obveščanja, in ugotovi, da prodajalec ali ponudnik ni ravnal v skladu z zakonskimi zahtevami in potrošnika ni jasno in razumljivo obvestil o vsebini pogodbenih pogojev, da bi ta imel pred sklenitvijo pogodbe dovolj informacij, ki bi mu omogočile, da sprejme preudarno odločitev ob popolnem poznavanju dejstev. V tem primeru se zastavlja vprašanje, ali lahko prodajalec ali ponudnik, katerega pogodbeno ravnanje ni bilo v dobri veri, uveljavlja določbe iz člena 1(2) Direktive 93/13/EGS, da se iz ocene nepoštenosti izvzame pogodbeni pogoj o valutnem tveganju, ki temelji na določbi nacionalne zakonodaje.